

Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ενότητα 04: Εννοιολογικές οριοθετήσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης I

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Εννοιολογικές οριοθετήσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης I

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η έννοια του περιβάλλοντος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
2. Η έννοια του περιβαλλοντικού προβλήματος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Σκοποί ενότητας

- Η απόκτηση γνώσης και προβληματισμός πάνω στην πολυπλοκότητα της έννοιας του περιβάλλοντος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
- Εξοικείωση και αναστοχασμός των περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από το πρίσμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Υπότιτλος

Η έννοια του περιβάλλοντος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Ο όρος «περιβάλλον»

- Ο όρος «περιβάλλον» είναι η έννοια - κλειδί γύρω από την οποία αναπτύσσεται η ΠΕ.
- Είναι όμως ένας όρος που είναι πολυσύνθετος, πολυδιάστατος, αόριστος, και ασαφής.
- Είναι αναμενόμενο ότι οι διαφορετικές απόψεις για το περιβάλλον θα οδηγήσουν αντίστοιχα σε διαφορετικές προσεγγίσεις σχετικά με το περιεχόμενο, τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις, τους στόχους και το είδος των δεξιοτήτων που θα επιδιωχθούν στο πλαίσιο της ΠΕ.

Οι θεωρήσεις του περιβάλλοντος

- Άνθρωποι με ανθρωποκεντρική και οικοκεντρική θεώρηση αντιμετωπίζουν διαφορετικά το περιβάλλον.
- Το περιβάλλον μπορεί να είναι φύση, βιόσφαιρα, φυσικός πόρος, χώρος διαβίωσης, κοινότητα, πρόβλημα προς επίλυση.
- Είναι διακριτό το ανθρωπογενές από το φυσικό περιβάλλον;

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (1/6)

- Η αντίληψη ότι το περιβάλλον πρέπει να θεωρείται στο σύνολό του, υιοθετείται και από τις διεθνείς διασκέψεις για την ΠΕ στη δεκαετία του '70.
- Στη Διάσκεψη της Τιφλίδας για παράδειγμα, τονίζεται ότι «το περιβάλλον είναι μια συστημική πραγματικότητα».

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (2/6)

- Η συστημική προσέγγιση οδηγεί σε μια ολιστική αντίληψη της πραγματικότητας και του περιβάλλοντος, ευνοώντας την ενσωμάτωση όλων των δεδομένων σε μια λειτουργική ολότητα.
- Το περιβάλλον, στα πλαίσια μιας ΠΕ που στοχεύει στην αναδόμηση του δικτύου των σχέσεων ατόμου-κοινωνικής ομάδας-περιβάλλοντος είναι ένα «οικολογικο-κοινωνικό σύστημα».

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (3/6)

- Το περιβάλλον στα πλαίσια της ΠΕ πρέπει να ενσωματώνει όλες τις διαστάσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω. Να είναι ένα πεδίο κοινωνικο-οικονομικών, πολιτικών και βιοφυσικών αλληλεπιδράσεων, αφού τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι το αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου επάνω στα φυσικά οικοσυστήματα.

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (4/6)

- Εξάλλου, οι δραστηριότητες παραγωγής και κατανάλωσης αγαθών και φυσικών πόρων μας οδηγούν αναπόφευκτα στα κριτήρια επιλογών που έχει μια κοινωνία στους τομείς αυτούς και συνεπώς στο σύστημα αξιών της.
- Το περιβάλλον δηλ. είναι ένας άλλος τρόπος να μιλήσουμε για την κοινωνική λειτουργία ή ίσως για την κοινωνική δυσλειτουργία.

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (5/6)

- Μια τέτοια αντίληψη για το περιβάλλον οδηγεί το άτομο σε μια συνθετική προσέγγιση και σε μια ολιστική οπτική του περιβάλλοντος, διότι δεν παραβλέπονται οι κοινωνικο-οικονομικές και πολιτικές παράμετροι των περιβαλλοντικών ζητημάτων, γίνονται περισσότερο αντιληπτές οι σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ αυτών και ο άνθρωπος θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι του περιβαλλοντικού συστήματος, μέρος του προβλήματος αλλά και μέρος της λύσης αυτού.

Το περιβάλλον στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (6/6)

- Το μεγάλο στοίχημα για τα χρόνια που έρχονται είναι η μετατόπιση του βλέμματος και της σκέψης από μια γραμμική ερμηνεία του περιβάλλοντος, των προβλημάτων και της διαχείρισης του, προς μια οπτική με πιο πολύπλοκες αιτιώδεις σχέσεις, προς μια συστημική οπτική που θα διαλύει την αδιαφάνεια της γραμμικής οπτικής του κόσμου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Υπότιτλος

Η έννοια του περιβαλλοντικού προβλήματος στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (1/10)

- Γύρω από την έννοια του περιβαλλοντικού προβλήματος στην ΠΕ παρατηρείται επίσης μια διαφοροποίηση απόψεων, που ενισχύεται και από το γεγονός ότι το περιβάλλον προσεγγίζεται με τρόπο σφαιρικό και ολιστικό.
- Έτσι συχνά υποστηρίζεται η άποψη ότι οποιοδήποτε θέμα του ευρύτατου περιβάλλοντος μπορεί να αποτελεί θέμα της ΠΕ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (2/10)

- Γι' αυτό βλέπουμε εργασίες στα πλαίσια της ΠΕ που διαπραγματεύονται θέματα όπως τα εξωκλήσια της περιοχής μας, η τοπική ιστορία, οι αρχαιολογικοί χώροι, η λαογραφία, τα ήθη και τα έθιμα, οι προτομές και οι ανδριάντες της περιοχής μας, κλπ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (3/10)

- Από τη Διεθνή Διάσκεψη της Στοκχόλμης για το ανθρώπινο περιβάλλον όμως, επισημαίνονται τα περιβαλλοντικά αδιέξοδα, αποτέλεσμα της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου στα οικοσυστήματα, που δημιούργησε τα παραδοσιακό μοντέλο ανάπτυξης και αναγνωρίζεται η ανάγκη μιας εκπαίδευσης που θα αφυπνίσει τη διεθνή κοινότητα για τα περιβαλλοντικά θέματα και θα θέσει τις βάσεις για μια πλήρως ενημερωμένη και ενεργό (συν.)

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (4/10)

- (συν.) συμμετοχή του ατόμου στην προστασία του περιβάλλοντος και στη συνετή και ορθολογική χρήση και διαχείριση αυτού.
- Επομένως η ΠΕ γεννιέται από τη συνειδητοποίηση της περιβαλλοντικής κρίσης και την κοινωνική ανάγκη για την αντιμετώπισή της.
- Είναι φανερό λοιπόν ότι θέματα μελέτης που απομακρύνουν την ΠΕ από τους βασικούς της στόχους δεν ανήκουν στη θεματολογία της ΠΕ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (5/10)

- Θέματα όπως φυσικές καταστροφές (εκρήξεις ηφαιστειών, σεισμοί, κλπ) δεν ανήκουν στη θεματολογία της.
- Εάν για την επιλογή των θεμάτων της η ΠΕ αντλεί μέσα από το ευρύτερο περιβάλλον (κοινωνικό, πολιτιστικό, ιστορικό, κλπ), τότε καταλήγουμε σε άλλες μορφές εκπαίδευσης αντίστοιχα, όπως κοινωνική, διαπολιτισμική, κλπ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (6/10)

- Στην ΠΕ θεωρούμε ως περιβαλλοντικά προβλήματα, τα προβλήματα που προκύπτουν από διαταραχές ή καταστροφές των οικοσυστημάτων εξ' αιτίας των επεμβάσεων και παρεμβάσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας πχ ρύπανση των νερών, του εδάφους, του αέρα, διάβρωση, αποδάσωση, ερημοποίηση, καταστροφή στρατοσφαιρικού όζοντος, κλπ.
- Αυτή είναι και η πρώτη πηγή από όπου αντλεί τη θεματολογία της η ΠΕ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (7/10)

- Οι διαταραχές των οικοσυστημάτων, της βιόσφαιρας τελικά, προκύπτουν ως επιπτώσεις μιας αστόχαστης και μη ορθολογικής διαχείρισης.
- Τα θέματα λοιπόν διαχείρισης φυσικών αγαθών και πόρων είναι η δεύτερη πηγή από όπου αντλεί τα θέματα μελέτης η ΠΕ πχ ενεργειακό πρόβλημα, διαχείριση υδάτινων πόρων, υπερκατανάλωση, κακή διαχείριση ενός χώρου, κλπ.
- Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι τα προβλήματα διαχείρισης των φυσικών πόρων είναι ο σκληρός πυρήνας της ΠΕ.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (8/10)

- Γύρω από την έννοια «διαχείριση» στρέφεται το σύνολο των περιβαλλοντικών προβλημάτων, αφού τα τελευταία, ως αποτέλεσμα του τρόπου που μια κοινωνία επιλέγει να διαχειριστεί τους φυσικούς πόρους, προέρχονται από συγκεκριμένες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιλογές και αποφάσεις που αντανακλούν το αξιακό σύστημα της κοινωνίας μας. Τις προτεραιότητες που έχουμε ως κοινωνία.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (9/10)

- Η ΠΕ χρησιμοποιεί γνώσεις από την οικολογία και από άλλες επιστημονικές ειδικότητες, αλλά δεν αρχίζει παρά μόνο από τη στιγμή που θα μελετήσει τη σχέση του ανθρώπου με τα οικοσυστήματα.
- Τα θέματα που επεξεργαζόμαστε στα πλαίσια της ΠΕ είναι καταστάσεις πολύπλοκες, που συγκεντρώνουν κοινωνικές συγκρούσεις, αφού χαρακτηρίζονται από μια διάσταση έντονα κοινωνικο-οικονομική.

Το περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (10/10)

- Φυσιολατρικές προσεγγίσεις που απευθύνονται αποκλειστικά στις αισθήσεις, περίπατοι στη φύση ή παιχνίδια στο φυσικό περιβάλλον, είναι δραστηριότητες απ' όπου μπορεί να ξεκινήσει κανείς, ιδίως εάν έχει να κάνει με μικρές ηλικίες, αλλά δεν πρέπει να μείνει εκεί εάν θέλει να κάνει ΠΕ.
- **Η ΠΕ δεν μελετά το περιβάλλον από μόνο του, αλλά τη σχέση μας με το περιβάλλον.**

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Διδακτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Εννοιολογικές οριοθετήσεις της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ι». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS439/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

